

סיפורי צדיקים

גליון 473
שנה י' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

יכפר לכל הקהל שיהיה נוכח בברית

אמרו רבותינו, בזמן שמלכות אפרים מנעו את המילה, עמד אליהו הנביא וקנא קנאה גדולה, שנאמר (מלכים א' י"ט - י') "ויאמר קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל" וגו'. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך שאין ישראל עושים ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך. כיוון שאמר הקדוש ברוך הוא לאליהו שיהיה נוכח בכל ברית מילה, אמר אליהו להקב"ה: אתה ידעת שאני מקנא לשמך יתברך, הנה אם יהיה בעל הברית בעל עבירה ח"ו, לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השם יתברך שיכפר לבעל הברית על עוונותיו, והמשיך עוד אליהו ואמר: אפשר יהיה המוהל בעל עבירה חלילה, הבטיחו השם יתברך שיכפר גם לו, המשיך עוד אליהו הנביא ואמר: אפשר יהיו הקהל שם בעלי עבירות ח"ו ולא אוכל לסבול. הבטיחו השם יתברך שיכפר לכל הקהל שיהיה נוכח בברית.

(טעמי המנהגים בשם המדרש)

פרשת השבוע

איש על העדה (כ"ז - ט"ז)

רבי שלמה לוריא המהרש"ל זיע"א, היתה תחת בית מדרשו חנות ירקות. בעל החנות נקרא ר' אברהם, הוא היה אדם צנוע ושקט ודבר אין לו עם שום אדם, חנות זו שימשה לו גם לדירה בה חי. והנה לילה אחד קם המהרש"ל ושמע כי ר' אברהם לומד סוגיא עמוקה מאד, ומפרשה ברחבות ועמקות, הוא הבין כי ר' אברהם הצנוע הנהו גברא רבא. מה עשה? שלח שליח שישאל אותו שאלה עמוקה בש"ס, בבוא השליח השיב לו ר' אברהם כי הוא עם הארץ ולא ידע מאי קאמרי רבנן, המהרש"ל לא שקט ושיגר שוב את שליחו, ואכן לאחר הפצרות וגוזירה מצד מרא דאתרא, פתח ר' אברהם פיו והאירו דבריו בחכמה ובקיאיות הפלא ופלא, ורק התנה מצדו כי המהרש"ל ישמור הדבר בסוד ולא יודע אודות למדנותו לשום אדם. מאז נמשך הדבר שהיה המהרש"ל מפלפל ומשוחח עמו בעמקי ורוי תורה, ואיש לא ידע מאומה. בשנת של"ג כשעמד המהרש"ל להסתלק לשיבה של מעלה, ציווה לפני מותו כי ימנו לרב עירו לובלין את ר' אברהם מוכר הירקות, כי אין גדול כמוהו. צוואת המהרש"ל בוצעה רק לאחר תחנונים והפצרות רבות. ומסיים החיד"א: "ומי שיש לו לב יקח מוסר השכל, עד כמה הצניעות והענוה היא אמצעי להגיע לתורה לשמה ולחכמה, כי תורתו מכרות עליו כי הוא רם ונשא וה' לא ימנע טוב להולכים בתמים."

מסופר על חסידי רייסיין שהסתופפו אצל המגיד הגדול ממעוריטש זיע"א, שהתאוננו פעם לפני רבם שהדרך למקומו רחוקה מאד, וקשה להם לבוא אליו בכל עת, ומאידיך צר להם להיות זמן כה רב בלי מורה ומנדיג. הוציא המגיד בגד מבגדיו וחסורה ומקל, ואמר להם: קחו את החפצים הללו ותמטרו אותם לאיש ששמו מענדלי שנמצא בוויטעבסק, ובכל זמן שיהיה קשה לכם לבוא אלי, תוכלו להסתופף בצלו. נסעו החסידים לוויטעבסק והתחילו לחקור ולדרוש היכן גר כאן ר' מנדלי? והרה"ק רבי מנדלי עדיין לא נתפרסם. אז אמרו אנשי העיר לא נמצא כאן איש כזה, הוסיפו החסידים לחקור ולדרוש, עד אשר פגשו באשה אחת ואמרה להם, רבותי מה תבקשו? השיבו לה, את ר' מנדלי אנו מבקשים, אמרה להם רבי מענדיל אין כאן, אבל סתם מענדלים נמצאים כאן הרבה, וגם חתני נקרא בשם מנדלי. הבינו האנשים כי זהו האיש שהם מבקשים, סרו אל ביתה ומצאו את חתנה ומטרו לו את החפצים של המגיד. לקח רבי מענדל את הבגד ולבש אותו, חגר את החגורה ואת המקל אחז בידו, מיד לא הכירוהו האנשים כי לעיניהם נהפך לאיש אחר-איש על העדה - ופחדו נפל עליהם.

ויסמך את ידיו עליו ויצוהו (כ"ז - ב"ג) מסופר בשם הגה"ק החיד"א זיע"א: שמעתי מפי זקן כי מקובל בידו, שבימי

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:31 ת"א: 8:34 ר"ת: 9:03

פרשת פינחס

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:13 ת"א: 7:29

לר' יהודה לייב בקשה, לשלוח אליו את חתנו החשוב, כדי שיראה ויבדוק מה קרה עם שעון השמש, ואולי יפתור לו את המסתורין. בתחילה דחה רבי שניאור זלמן את הזמנת המושל, הוא היה עסוק בלימודיו ובעבודת ה', ולא רצה לבטל זמן יקר, על מה שנראה לו כדברים בטלים, מסיבה זו עצמה הוא גם לא היה מעוניין בהיכרות עם אצילים פולנים כלשהם, פשוט חבל היה לו על הזמן, זמנו היקר שהיה מוקדש ללימוד התורה.

אולם חוקה עליו בקשת חותנו ללכת אל המושל רק בפעם הזאת, ר' יהודה לייב סגל הסביר לחתנו, כי אם יעלה בידו לפתור את התעלומה, יהיה בכך קידוש השם במידה גדולה, מלבד הסיכוי לזכות בכך באהדת המושל שיהיה אסיר תודה, דבר שתמיד יכול לבוא לתועלת לחותנו ולכל היהודים הגרים באזור בו שולט המושל.

לכסוף נכנע בעל התניא ללחץ וקיבל את ההזמנה, בליווי חותנו הוא הגיע אל אחוזת המושל, ואם כי הוא ידע את השפה הפולנית היטב, לא היה מוכן לדבר עם המארח בשפה זו, אלא דיבר עמו בשפת האידיש, כשחותנו משמש לו למתורגמן. לאחר שבחן את שעון השמש היטב מספר פעמים, ובשעות שונות גם כשהוא פעל כשורה, וגם כאשר אחר הצהרים הוא סירב ללכת בתלם, הגיע רבי שניאור זלמן למסקנה אותה הציע בפני המושל: לפי דעתי אמר, המבוססת על לימודי התלמוד, בלי ספק נמצאת כאן בסביבה גבעה במרחק של חמישה עשר ק"מ מכאן בכיוון דרום מערב, ובראש הגבעה יש אילנות גבוהים המסתירים לקרני השמש בשעות מסוימות של אחר הצהרים, לאחר שהשמש עוברת את הגבעה הזו, וקרניה שוב אינם מופרעות על ידי האילנות הללו, חוזר שעון השמש לפעול כתיקונו.

המושל הוקסם מדברי המלומד היהודי הצעיר ואמר: מיד אשלח אנשים בכיוון האמור, כדי לבחון אם באמת נכון הדבר. באותה שעה היה נוכח במקום פרופסור מרסל, ראש המוסד החינוכי שבחסות הנסיך סצזינסקי. הוא שם ללעג ולקלס את דברי רבי שניאור זלמן, והעיר דברים מלאים שנאה כבושה, עם משונה זה העם היהודי, אמר, כל דבר הם יודעים ולומדים מהתלמוד שלהם, זליג הרופא יודע כל מיני רפואות וטיפולים שונים ומשונים מהתלמוד, ברוך הגנן יודע כיצד להעלות את פוריות האדמה, וגם זה למד מהתלמוד, ונוויל הסוחר יודע כיצד לרמות את האצילים הפולניים, כנראה גם כן מהתלמוד, והנה עתה בא צעיר זה, ומנסה לשכנע אותנו כי הוא יכול לפתור בעיה מדעית זו אף הוא לפי התלמוד, הבלים ושטויות.

פתרון גאוני ופשוט של "בעל התניא" זיע"א

הרה"ק "בעל התניא" זיע"א, היה חתנו של ר' יהודה לייב סגל, שהיה סוחר גדול ובעסקיו המסועפים היו קשרים הדוקים עם האצילים של המחוז, לרבות את מושל וויטבסק וכן פקידים ממשלתיים אחרים. חדשים ספורים לאחר חתונתו של בעל התניא הסב על עצמו את תשומת לבו של המושל, ומעשה שהיה כך היה:

בגינת הנוי הנהדרת שהקיפה את ביתו המרווח של המושל שעמד בפרבר העיר, היה שעון שמש משוכלל ואמנותי שעמד מול הכניסה הראשית (שעון שמש הנו לוח שבמרכזו ניצב קנה לפי תנועת צלו של הקנה על הלוח נקבעות שעות היום, לפני המצאת השעון הרבו אנשים להשתמש בשעוני שמש), המושל היה גאה מאד בשעון שמש זה, אותו הוא נהג להציג בגאווה לאורחיו רמי המעלה.

יום אחד אחר הצהרים הבחין המושל למורת רוחו הרבה, כי שעון השמש אינו פועל כשורה, הוא לא ידע מהי סיבת הדבר הנה השמים בהירים וכחולים השמש זורחת מבלי שענן יכסה אותה ושעון השמש סירב בכל זאת להראות את השעה הנכונה מאוחר יותר תיקן השעון את עצמו והחל פועל כשורה המושל שעקב אחרי השעון גם למחרת היום גילה להפתעתו כי בבוא אחר הצהרים בין השעות שתיים ועד חמש, השעון אינו מראה את השעה הנכונה, למרות שהשמים בהירים ולא נראית שום סיבה סבירה להתנהגות מוזרה זו.

מה עשה המושל, הוא הזמין מומחים שונים, ובמיוחד אסטרונומים, שיבדקו את שעון השמש וימצאו את הסיבה לדבר המוזר הזה? אף אחד מן המומחים לא היה מסוגל לגלות מה באמת קרה לשעון השמש, ומדוע הוא מתנהג בצורה כה מוזרה. הנסיך לא התייאש וקרא לכל מיני אנשים מלומדים ומדענים גדולים מכל הסביבה, שינסו הם את מולם בפתרון תעלומת שעון השמש, אך כולם כאחד לא הצליחו לפתור את התעלומה הגדולה והעלו חרס בידם. וכך עמדה התעלומה בעינה זה למעלה משנתיים ימים.

יום אחד בהיר כשמש, נודע למושל של וויטבסק כי לסוחר היהודי ר' יהודה לייב סגל יש חתן מלומד ומוכשר מאד, אשר אומרים עליו כי מלבד ידיעותיו הגדולות בעניינים יהודיים ויהדות, בהם היה המושל מעוניין מעט מאד, הוא גם מלומד גדול במדעים השונים. מיד כשנודע לו למושל על כך, שלח

צ'ישל ונמשל

איש אשר יתן לכהן לו יהיה

משל לגנרל גדול שפקד על עשרות אלפי חיילים, והיה מבזבו את החלק הגדול ביותר של הכסף, שהממשלה הקציבה לגדודו ושנמסר לפיקוחו. החיילים סבלו רעב ומחסור וככל שהגנרל הרבה לבזוזם, בה במידה הרבה להתנהג עמם בחומרה. בכך התכוון להטיל עליהם פחד, כדי שתמיד יהיו שרויים במורא מפניו ולא יהינו להתלונן עליו.

לימים בא המלך עם פמלייתו לחוות בתמרונים, הרהיבו החיילים בנפשם שסבלם כבר היה קשה מנשוא, והתלוננו על הגנרל בפני המלך, וכשהשתכנע המלך בנכונות התלונות של החיילים, קצף מאד ומיד הדיח את הגנרל והשליכו לבית באטורים כמו פושע. כדי שלא להפסיק את התמרון החשוב, שאל המלך באותו מעמד את החיילים, אם יש ביניהם מי שמסוגל לפקד על התמרון במקומו של הגנרל המודח? מה נשתומם המלך ופמלייתו, כשטוראי פשוט קיבל על עצמו את הפיקוד, ומעשה מומחה העביר את התמרון בהצלחה. פנה המלך אל הגנרל האסור: ראה, בזבזתי עליך עשרות אלפי רובלים, בעוד שטוראי פשוט זה עלה לי בסך הכל כמה רובלים לשנה, הפקדתיך על משרה כה רמה, הממשלה העלתה אותך לגדולה, הפקידה בידך שררה על אלפי חיילים, ואתה לקחת את המזון והציוד שהיה מיועד לטובה החיילים ובזבזת בזדון על תאוותיך והנאותיך. מובן מאליו שענשו היה חמור מאד.

והנמשל: כך מתרחש גם עם העשירים האנוכיים, שמשתדלים לבזבו הון על כל מיני תאוות ועינוגים, ומוניחים את חובתם לתמון בתורה ובלומדיה. צריך לזכור "איש אשר יתן לכהן לו יהיה" רק מה שתתן לכהן, ללומד התורה, הוא לבדך ישאר בידך

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

"האמת כמוה כגרון המקצץ את כנפיהם של אנשי מדע יהירים" השיב בשקט ובקור רוח רבי שניאור זלמן, שהתעלם מהפגיעה המכוונת שבדברי הפרופסור. גם זוהי ציטטה מהתלמוד? שאל הפרופסור בלעג מושחו, "לא, במקרה זוהי אמרה של המדען היווני באלן", השיב רבי שניאור זלמן, והפרופסור המלומד נשאר מבוויש על כי הפגין ברבים את בורותו, ללא קשר עם תוצאות דו קרב מילולי זה בין הרבי והפרופסור, הושפע המושל מדברי הצרפתי עד כי וויתר על הרעיון לבדוק את דברי הרב היהודי הצעיר, רבי שניאור זלמן חזר הביתה ופנה ללימודיו, הוא הסיח דעתו מהתנהגותו המעליבה של הפרופסור וכל הענין נשכח מלבו.

לא כן חותנו ר' יהודה לייב סגל, הוא נפגע עמוקות מדבריו הפוגעים של הצרפתי, מה גם שבלבו פנימה היה בטוח כי חתנו צודק. הוא הצטער על כך שהמושל הושפע מדברי הפרופסור הצרפתי, ששם ללעג את דברי חתנו. מה עשה ר' יהודה לייב? הוא נפגש לעתים קרובות עם חוגי ידידיו של המושל ודיבר אתם על העניין, תוך הדגשת צדקת רעיונו של רבי שניאור זלמן. אחדים מידידי המושל נתרשמו מפשטות ההמצאה, והחליטו לבדוק אותה בלי ידיעת המושל, הם שלחו שליחים למקום אותו ציין רבי שניאור זלמן, והופתעו לראות כי דבריו קולעים במאה אחוז, בכיוון שצויין על ידו ובערך במרחק שקבע, נמצאה גבעה ובראשה קבוצת עצים גבוהים שהסתירו בשעות אחר הצהרים את קרני השמש. הם שכרו אנשים כדי לכרות את העצים הללו.

כך ארע שביום בהיר בא מנהל האחווה של המושל אל אדוניו בריצה, כדי להודיע לו כי הנה ראה זה פלא, שעון השמש שוב פועל כשורה ועוד בשעות אחר הצהרים הקריטיות בהן הוא רגיל היה להשתטות ולערור שביתות, לשמחתו של המושל לא היה קץ, והשמועה על כי שעון השמש הטיב את דרכו, נפוצה חיש בקרב כל האצילים, כולם הכירו וידעו עתה כי פתרונו של המלומד היהודי הצעיר היה הנכון, והוא הצליח לפתור את התעלומה שכל המדענים נכשלו בה, הדבר גרם לקידוש השם גדול ומעתה עלה ערכו של רבי שניאור זלמן בעל התניא בעיני המושל ובעיני חוגי האצילים המקורבים אליו, דבר שהקל מאד את חיי היהודים בזמן ההוא.

צ'ין אדם לחברו

ואהבת לרעך כמוך

מסופר על הגאון הקדוש מוילנא זיע"א, כשהיה ילד יצא פעם לשחק עם חבריו, ראה אותם משחקים בנדנדה, זה עולה וזה יורד, פירש מהם ונכנס לביתו. שאל אותו אביו: אליהו יקירי, למה אין אתה משחק עם חבריך? השיב הילד: כתוב בתורה "ואהבת לרעך כמוך" ואיך אני יכול לעלות את עצמי ובו בזמן להשפיל את חברי ולגרום לו לרדת.

לבקר חולה גלמוד ששכב ללא הכרה

מסופר על הרה"ק רבי שלמה זלמן אויערבאך זיע"א, שכמה פעמים נסע לבית החולים "הרצוג" לבקר גלמוד ששכב הרבה זמן מחוסר הכרה. והיה מדבר עם צוות הרופאים על מצבו. וכששאלו אותו למה מטריח עצמו? הרי החולה לא יודע כלל שביקרת אצלו. ענה רש"ז, כשאני בא לבקר אותו, והרופאים יראו שאני מטריח את עצמי למען אותו חולה גלמוד, ממילא יעשו גם הם השתדלות עבורו. וכאף אחד לא מתעניין בשלומי, אין הרופאים חייבים תשובה לאף אחד, אבל כשידעו שאני אבוא לבקר, יהיו חייבים להכין תשובות, וזה יהיה לתועלת החולה.

חסד בגופו

מסופר על הרה"ק רבי אברהם גניחובסקי זיע"א (מראשי ישיבת טשיבין) שאחד התלמידים בישיבה נסע לשבת לביתו בבני ברק, כשהגיע הביתה הבחין שהשאיר את המטריה באולם חתונות בירושלים, התקשר אותו בחור לטלפון הציבורי בישיבה, ור' אברהם ראש הישיבה שעבר סמוך למקום, ניגש והרים את הטלפון המצלצל. הבחור שהיה חדש בישיבה, לא זיהה את קולו של ר' אברהם, וביקש ממנו לחפש את אחד מחבריו לחדר. כעבור מספר דקות חזר ר' אברהם ואמר: "לא מצאתי אף אחד מהם, במה אוכל לעזור?" הבחור מעבר לקו עדיין לא הבחין שהוא מדבר עם ראש הישיבה, ביקש ממנו שימסור לאחד מחבריו כי הוא שכח את המטריה שלו באולם פלוני בירושלים, ואודה לו אם יוכל להביאה משם. ביום שישי נקש רבי אברהם על דלת ביתו של אותו בחור ובידו המטריה, הבחור נשאר לעמוד על מקומו המום. הוא הופתע לגלות ולהיווכח, שראש הישיבה שלו לא חשב פעמיים, פשוט הלך לאולם, מצא את המטריה והביא אותה איתו לבני ברק.

תילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ג תמוז

רבינו משה קורדיבירו ב"ר יעקב (רמ"ק - ש"ל) יום ראשון כ"ד תמוז הרה"ק רבי יצחק יואל ראבינאוויטש מקאנטיקוויבא ב"ר גדליה אהרן (תרמ"ה) יום שני כ"ה תמוז רבי אהרן ברכיה ב"ר משה (מעבר יבן - שצ"ט) הגה"ק רבי אריה לייב ב"ר אשר (שאגת אריה - תקס"ה) הרה"ק רבי מאיר מאפטא ב"ר שמואל (אור לשמים - תקצ"א) יום שלישי כ"ז תמוז הגה"ק רבי שלמה גאנצפריד ב"ר יוסף (קיצור שו"ע - תרמ"ו) יום רביעי כ"ח תמוז הרה"ק רבי משה חיים טובי ב"ר יצחק אייוק מקאלוב (תקצ"א) יום חמישי כ"ט תמוז הרה"ק רבי אלעזר ב"ר אלימלך מליזענסק (תקס"ו) הרה"ק רבי משה ב"ר צבי הירש (ישמח משה מאוהעל - תר"א) יום שישי כ"ט תמוז רבי שלמה יצחקי ב"ר יצחק (רש"י הקדוש - ד"א תתס"ה) הרה"ק רבי משה מזאלישין ב"ר גרשון (משפט צדק על תהלים - תקצ"א)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נליאל הבן רבינובין שליט"א מח"ס "גם אני אודך" רספרס יוסף הדרס" על המעשים.

הגבחת התורה (ח')

א) המגביה הספר תורה בסיום הקריאה, יודר כשיושב עם הספר תורה, שלא יחויק הספר תורה על ברכיו, אלא יאחזו בידיו בעמודי הספר תורה. (שערי אפרים, שער י' סעיף י"ח)

ב) המגביה הספר תורה, יעמיד סוף פתיחת העמודים שמשני הצדדים במקום התפירות, שבין יריעה ליריעה, כדי שאם יקרע חס ושלום, יקרע רק התפירות, ולא יקרע היריעה עצמה. (שערי אפרים, שער י' סעיף י"ז)

מברכים חודש מנחם-אב
המולד ליל שבת בשעה 9:59
9 חלקים
ר"ח יהיה בשבת קודש

קרית קרעטשניף רחובות
טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות
גל פז